

Anca - Angela ȘTIRBĂȚ

INSTITUȚIILE DE ORDINE ALE STATULUI ROMÂN ȘI PROCESUL ELECTORAL INTERBELIC

Cuvinte - cheie: *alegeri parlamentare, perioada interbelică, vot universal, jandarmerie, abuzuri*

Armata a constituit dintotdeauna, pentru români, una din instituțiile de bază ale statului. A fost mereu privită ca un organism care trebuie să apere teritoriul românesc, motiv pentru care trebuia să se situeze în afara luptelor politice. Prin Constituția din 1923, activitatea armatei era coordonată de puterea executivă și era supusă legilor aprobate de puterea legislativă. Militarii activi nu puteau alege și nu puteau fi aleși după cum stipula legea electorală din 1926. Armata trebuia doar să vegheze la buna desfășurare a procesului electoral, neinfluențându-l în nici un fel. Însă cum starea de asediu era regimul constant sub care se desfășurau alegerile, autoritățile militare aveau dreptul de jurisdicție asupra populației civile, răspund în fața autorităților civile superioare.

Un rol deosebit în păstrarea ordinii publice pe toată perioada desfășurării campaniilor electorale și a procesului electoral propriu-zis, îl avea jandarmeria și poliția. Jandarmeria era o instituție organizată militar, instituită pentru a veghea la siguranța de stat, la menținerea ordinii publice, precum și la executarea legilor și regulamentelor, conform articolului 1 din Legea pentru organizarea jandarmeriei rurale¹. Articolul 2 stipula că jandarmeria făcea parte din Ministerul de Interne și că stătea la dispoziția autorităților cărora legile le conferea atribuții de poliție generală².

În perioada interbelică, Ministerul de Interne era cel care se ocupa direct de organizarea alegerilor. Jandarmeria și poliția fiind supuse direct acestui minister, trebuiau să îndeplinească toate ordinele și dispozițiile primite. Astfel, aceste două instituții care trebuiau să vegheze la buna desfășurare a alegerilor și să păstreze ordinea publică au fost cele mai utile instrumente aflate în mâinile guvernului pentru a împiedica opoziția să-și exercite propaganda propusă.

Printre metodele cele mai folosite de jandarmerie și poliție se pot distinge: împiedicarea deplasării candidaților, interzicerea adunărilor electorale, distrugerea materialelor de propagandă a opoziției, arestarea candidaților și delegaților, împiedicarea unor anumiți alegători să-și exercite dreptul de vot, confiscarea cărților de alegător și folosirea lor de către jandarmi, etc.

În alegerile din 1919, guvernul Văitoianu a procedat la concentrarea unor alegători care nu simpatizau cu liberalii. Tot atunci, poliția a împrăștiat întrunirile

¹ Ioan Scurtu, Constantin Mocanu, Doina Sârmea, *Documente privind istoria României între anii 1918 – 1944*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1995, p. 341.

² *Ibidem*

electorale ale partidelor adversare liberalilor³. Candidatul Partidului Socialist în circumscripția Iași a fost arestat, acest fapt fiind consemnat într-o telegramă din 5 octombrie 1919 care arăta că acest lucru „s-a făcut cu vădita intențiune de a suprima din lupta electorală Partidul Socialist și aceasta în folosul candidaților liberali din localitate”⁴. La Craiova, 6 sergenți îmbrăcați în civil au fost surprinși votând cu cărți de alegător care nu le aparțineau⁵.

Deși în Transilvania, Partidul Național Liberal nu avea adversar, totuși în Lipova și Caraș Severin au fost arestați candidați ai opoziției.⁶ Probabil „teama unei nereușite sau a unei reușite incomplete”⁷, au determinat guvernul generalului Averescu să intervină în buna desfășurare a alegerilor din 1920. Cel mai discutat incident a fost „arestarea” lui Ion Ianculeț la Comat la 22 mai. De fapt, el fusese reținut 40 – 50 de minute la postul de jandarmi unde fusese invitat pentru discuții.⁸ La Vaslui, „prefectul a adunat cu forța un număr de cetățeni, la 9 seara i-a închis în cabinetul său pentru a depune candidaturi pe întuneric”, iar candidatul țărănist Florea Radu Boltoc, dorind să facă propagandă în Oltenia, a fost arestat de către polițistul local⁹. Însă aceste ingerințe au contat prea puțin în rezultatul final al alegerilor, în 1920 popularitatea generalului Averescu fiind maximă.

Campania electorală din 1922 a fost extrem de tensionată, liberalii dorind neapărat să câștige alegerile detașat. Aparatul electoral liberal a folosit toate pârghiile pe care i le oferea guvernarea pentru a câștiga majoritatea parlamentară necesară. În zonele aflate sub regimul stării de asediu, cererile pentru ținerea întrunirilor electorale erau supuse spre aprobare comandamentului militar¹⁰. Un ordin circular al Ministerului de Interne adresat unităților de jandarmi cerea acestora să-și aducă „aportul” în alegeri. Acest ordin era, de fapt, un plan detaliat în care ofițerii și jandarmii erau instruiți să folosească orice mijloace, oficiale, legale sau nelegale, pentru ca să oprească orice tip de propagandă ostilă guvernului¹¹.

Presa liberală a acuzat, în timpul campaniei electorale, pe țărăniști pentru faptul că „propagă revoluția”, găsind astfel un pretext pentru împiedicarea propagandei acestui partid. Materialele propagandistice ale Partidului Național

³ Sorin Radu, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare 1919 – 1937*, Institutul European, Iași, 2004, p. 287.

⁴ *Ibidem*

⁵ *Ibidem*, p. 288.

⁶ Gheorghe Iancu, *Desfășurarea și rezultatele alegerilor parlamentare din noiembrie 1919 în circumscripțiile Transilvaniei*, în „*Studia Universitatis Babes-Bolyai*”, *Series Historia*, Cluj-Napoca (SUBB), fasc. 1, 1974, Cluj-Napoca, p. 119.

⁷ Nicolae Iorga, *Supt trei regi*, Ediția a II-a, București, 1932 p. 346.

⁸ Ioan Scurtu, *Istoria Basarabiei de la începuturi până în 1994*, Ediția I, Edit. Tempus, București, 1994, p. 19.

⁹ *Cât de turmentat a fost cetățeanul? Românii la vot. 1919-1937*, în „*Magazin istoric*”, an XXXVIII, nr. 9, 2004. București p. 19.

¹⁰ Mihail Rusenescu, Ioan Saizu, *Viața politică din România 1922-1928*, Ed. Politică, București, 1979., p. 148.

¹¹ S. Cutișteanu, Gh. I. Ioniță, *Electoratul din România în anii interbelici*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1981., p. 43.

Român au fost confiscate de jandarmerie¹². La București, Tecuci, Slatina, Soroca, cei care difuzau afișe electorale, depuneau candidaturi sau făceau propagandă pentru alte partide decât cel liberal, erau bătuți, arestați, împrăștiați de poliție și de jandarmi¹³. În județul Brașov, la Șchei, au fost operate arestări printre cei care au manifestat împotriva guvernului, iar în comuna Voila, județul Făgăraș, au fost arestați candidații Partidului Național Român pe baza unui ordin „de la comandantul de jandarmi”¹⁴.

O altă modalitate de împiedicare a propagandei opoziției a fost arestarea candidaților acesteia. În județul Mehedinți, imediat ce a coborât din tren, generalul Averescu a fost încadrat de jandarmi, împiedicându-l să ia contact cu simpatizanții partidului său. În Constanța, o întrunire la care vorbea Alexandru Marghiloman a fost atacată de agenți liberali¹⁵. În comuna Păstrăveni din județul Neamț, Nicolae Kalmunski și Ernest Kerculescu au fost loviți de câțiva jandarmi aflați sub influența alcoolului și împiedicați să le vorbească sătenilor¹⁶. Într-un sat din Dolj, însuși Nicolae Iorga a fost reținut de jandarmi și a trebuit să le arate o scrisoare din partea prințului Carol pentru a fi lăsat să plece¹⁷.

Ion Mihalache a fost urmărit de 13 jandarmi la Țigănești și Pribeni, care îl împiedicau să se întâlnească cu simpatizanții săi. La 1 martie 1922, liderul țărănist a fost arestat la Topoloveni, dus la Câmpulung și reținut 24 de ore. Procurorul l-a arestat sub acuzația de insultare a monarhiei. Ulterior a fost pus în libertate, însă soția lui a fost avertizată să nu-l lase să participe la vot¹⁸. Bineînțeles că aceste abuzuri au fost reclamate, însă „plângerile la autorități nu au nici un efect”¹⁹. Unele din aceste măsuri abuzive au provenit chiar de la guvern, dar multe dintre ele au fost și urmările excesului de zel ale organelor liberale locale, pentru că astfel puteau fi asigurate posturile administrative.²⁰

Alegerile din 1926 s-au soldat cu cele mai multe ingerințe guvernamentale, deși la începutul campaniei Averescu a promis alegeri libere, atrăgând atenția prin „Manifestul către țară” că „orice încercare de a tulbura ordinea publică, pe orice cale și prin orice mijloace, va fi nu numai stăvilă cu ultima energie, dar va fi și reprimită fără cruțare”²¹. În acest sens, generalul Ștefănescu, comandantul Corpului de Jandarmi, a emis un ordin circular către toate corpurile jandarmeriei rurale. În acest ordin se cerea să preîntâmpine orice faptă care ar putea să tulbure ordinea și siguranța publică, se interzicea afișarea oricărui manifest electoral

¹² Ion Bitoleanu, *Formarea guvernului liberal și alegerile parlamentare din anul 1922*, p. 65.

¹³ S. Cutișteanu, Gh. I. Ioniță, *op. cit.*, p. 45.

¹⁴ *Cât de turmentat a fost cetățeanul? Românii la vot. 1919-1937*, p. 15.

¹⁵ Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p. 65.

¹⁶ *Cât de turmentat a fost cetățeanul? Românii la vot. 1919-1937*, p. 15.

¹⁷ Nicolae Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, Ed. Minerva, București, 1972, p. 598.

¹⁸ Apostol Stan, *Ion Mihalache. Destinul unei vieți*, Ed. Saeculum I. O., București, 1999, p. 104-105.

¹⁹ Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. III, p. 274.

²⁰ Ion Bitoleanu, *op. cit.*, p. 65.

²¹ Sorin Radu, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare 1919 – 1937*, p. 293.

înainte ca acesta să fi fost citit și avizat de prefect, jandarmii trebuiau să asiste la toate întrunirile politice ce se țineau pe teritoriul comunelor lor. După fiecare întrunire electorală a opoziției, șefii de post erau datori să raporteze imediat pretorilor și comandanților lor direcți asupra faptelor petrecute. Generalul Ștefănescu cerea intensificarea patrulelor de zi și de noapte și urmărirea tuturor persoanelor străine de localitate în vederea descoperirii celor cu „intențiuni de instigație”²².

Acționând la ordin, jandarmii au împiedicat intrarea în localități a candidaților opoziției, dispersând adunările electorale ale acestora. Circulația pe șosele a fost oprită, împiedicându-se astfel propaganda activă și directă. Ionel Brătianu și prințul Nicolae au fost reținuți de jandarmi²³, iar la 15 mai 1926 Brătianu a fost oprit în diferite comune, pe drumul de la Florica la București. Într-o comună, refuzând să se legitimeze, Brătianu a fost dus la postul de jandarmi, însă fiind recunoscut a fost lăsat să plece după un sfert de oră²⁴. O telegramă dată la 25 mai, evocă un eveniment în care au fost implicați delegați ai PNL: „Sechestrați în clădirea gării Scânteia sub teroarea sălbatecă și potopul de amenințări cu uciderea noastră de către agenții guvernului conduși de Lazanu, comandantul sergenților din oraș, toate intervențiile pentru apărare făcute de noi către garda de pază și președintele secției de vot Scânteia, au rămas zadarnice”. Ion Mihalache a fost arestat în comuna Videle de către directorul prefecturii, căpitanul Grigorescu²⁵.

Și în Basarabia, jandarmii au acționat masiv. La Cetatea Albă, jandarmii opreau circulația și controlau toate manifestările, gazetele, afișele. În satul Novaci din județul Lăpușna, „un propagandist țărănist, în timp ce era escortat de jandarmi, a fost împușcat în cap”²⁶. La Cluj, prefectura de poliție stabilește un program sui-generis de prezentare la urne: românii votează între 10 – 12, evreii între 17 – 19, ungurii între 13 – 17, iar după ora 19 celelalte etnii²⁷. În ședința Adunării Deputaților din 3 iulie 1926, dr. N. Lupu afirma: „Să încetăm această comedie ca la fiecare doi ani sau patru să înarmăm poporul acesta blajin cu certificate de vot și apoi să-l trimitem să se întâlnească cu grenadele, puștile și baionetele jandarmilor. Să fim loiali, să desființăm dreptul de vot al poporului. Doriți să faceți din această țară un focar de lumină și civilizație? N-o puteți face cu oameni bătuți, cărora le-ați mutilat sufletele și le-ați furat demnitatea. Suprimați sufragiul universal și lăsați armata și jandarmeria să voteze singure. Nu mai înșelați pe nimeni”²⁸! Pentru a descrie cât mai exact ce s-a întâmplat în alegerile din 1926, Nicolae Iorga a inventat un nou termen: *Jandarmocrația*²⁹.

²² *Ibidem*, p. 293-294.

²³ Nicolae Iorga, *Supt trei regi*, p. 404-405.

²⁴ *Cât de turmentat a fost cetățeanul? Românii la vot. 1919-1937*, p. 19.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, p. 15.

²⁷ *Ibidem*, p. 18.

²⁸ Ion Constantinescu, *Din însemnările unui fost reporter parlamentar. Camera Deputaților. 1919-1939*, Ed. Politică, București, 1973, p. 184.

²⁹ Sorin Radu, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare 1919 – 1937*, p. 295.

Alegerile din 1927 au fost organizate după tradiția românească. Opoziția a descoperit ordinele generalului Davidoglu, comandantul jandarmilor³⁰. Acesta a convocat pe toți comandanții de brigăzi și regimente și le-a comunicat că „dorința regelui este ca Partidul Național Liberal să câștige alegerile.”³¹

Pentru a împiedica propaganda partidelor politice, guvernul a recurs la tot felul de metode. Spre exemplu, când a ajuns la Zimnicea, Mihail Manoilescu nu l-a găsit pe șeful local al Partidului Poporului care „trăsese la munte” împreună cu familia, iar dintre amicii lui politici „jumătate erau la poliție și jumătate la spital”. Coborând din mașină, au apărut cinci vlăjgani, care l-au întrebat cine este și cine l-a lăsat să intre în oraș. Conducătorul de poliție, l-a sunat pe șeful liberal local, Victor Antonescu, care l-a invitat să doarmă la dânsul pentru a scăpa de eventuale agresiuni.³²

Jandarmii au fost transformați în distrugători de afișe ale partidelor de opoziție, pentru ca apoi să lipească afișele guvernului, pe care le primiseră cu proces-verbal, trebuind chiar să dea raport zilnic despre această operație³³. Delegatul PNȚ din comuna Teliu a fost arestat împreună cu câțiva săteni și dus la postul de jandarmi, de unde a fost eliberat doar la intervenția candidatului național-țărănist³⁴. Și în județul Ialomița au fost puse piedici liberei circulații, a fost oprită propaganda opoziției și au fost arestați asistenți și delegați ai PNȚ atât în ajunului cât și în ziua votului.³⁵

După atâtea prigoniri, în sfârșit, Partidul Național Țărănesc ajungea la guvernare. Acest guvern a organizat cele mai libere alegeri din perioada interbelică, fără a fi însă lipsite de incidente. În ajunul acestor alegeri, guvernul PNȚ a luat câteva măsuri pentru asigurarea libertății alegerilor: ridicarea stării de asediu, interzicerea cenzurii și reducerea numărului de jandarmi cu 12 000³⁶.

Un fapt ciudat în campania electorală din 1928 este că, în general, violențele nu au fost produse de agenții guvernamentali, ci de așa-numitele „gărzi țărănești” influențate de PNȚ care agresau în mod deosebit pe liberali.³⁷ Conform unei mărturii, „bandele național-țărănești izgoneau și loveau după ordin pe <<inamic>>, care în Ardeal era <<regățeanul>> bun să i se spargă capul, preoții strigând: <<asa le trebuie cui nu ține cu Maniu>>. Basarabia era închisă oricărui <<străin>> de către Stere”³⁸. I. G. Duca în ședința Adunării Deputaților din 22 decembrie 1928 spunea: „În timpul campaniei electorale, aceste bande, compuse

³⁰ Armand Călinescu, *Însemnări politice 1916-1939*, Humanitas, București, 1990., p. 69.

³¹ Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX (1918-1948)*, Ed. Paideia, București, 1999, p. 178.

³² *Ibidem*.

³³ „Dezbaterile Adunării Deputaților” („DAD”), 17 iulie 1927, p. 22.

³⁴ Idem, 18 iulie 1927, p. 37.

³⁵ Idem, 19 iulie 1927, p. 97.

³⁶ S. Cutișteanu, Gh. I. Ioniță, *op. cit.*, p. 143.

³⁷ Ioan Scurtu, *Lupta partidelor politice în alegerile parlamentare din 1928*, în „Analele Universității București” Secțiunea Istorie, anul XXIII, 1977, p. 91.

³⁸ Nicolae Iorga, *Supt trei regi*, p. 424-425.

din pleava satelor, aveau misiunea să terorizeze pe reprezentanții opoziției, să stânjenească acțiunea lor de propagandă ... și să împiedice sau să tulbure întrunirile publice potrivnice guvernului. Îndeosebi în Ardeal, aceste bande cu brățări verzi și roșii și ciomege au amenințat și mutilat pe alegători, pe candidați și delegați, împiedicând pe unii de la vot, lovind în mod sălbatic pe alții, punând cu adevărat stăpânire pe zona electorală și pe localurile de vot”³⁹. Adrian Brudariu, capul listei Partidului Țărănesc la Beșenova Veche în județul Timiș, a fost bătut o jumătate de ceas în stradă, iar după aceea a fost închis într-o pivniță unde a fost maltratată, iar în Petroșani, 30 de muncitori au fost arestați sub pretext că sunt comuniști⁴⁰.

Alegerile din 1931 au fost mai deosebite, guvernul dorindu-se a fi unul deasupra partidelor. În aceste condiții, câștigarea alegerilor de către guvern părea o misiune destul de dificilă. Guvernul a încheiat carteluri electorale cu diferite asociații profesionale, dar și cu Partidul Național Liberal. Alegeri destul de liniștite, iar incidentele au fost rodul rivalităților locale⁴¹. Câteva din aceste incidente au fost făcute publice odată cu dezbaterile Adunării Deputaților pentru validarea alegerilor. În județul Dâmbovița, în fiecare comună jandarmii opreau mașinile candidaților din opoziție, îi perchezitionau și le luau manifestele⁴². În județul Trei Scaune, candidații Partidului Maghiar, deși aveau autorizație verbală de la Prefect pentru ținerea de adunări electorale, plutonierul major de jandarmi le cerea autorizație scrisă, în lipsa acesteia împiedicând adunările electorale ale acestui partid.⁴³ În județul Bihor, candidatul țărănist Ioan Bogdan a fost tot timpul urmărit; un alt candidat, Neagu, a fost arestat timp de patru zile într-o comună de munte, apoi i s-a fixat domiciliu forțat⁴⁴; candidatul din partea PNȚ în județul Buzău, învățătorul Iacob Gogan, a fost bătut de o bandă condusă de preceptorul Minulescu; un alt candidat PNȚ, preotul Miltiade Ionescu, a fost, se pare, victima unei încercări de asasinat în noaptea de 24 – 25 mai⁴⁵. Reproșându-i-se Președintelui Consiliului de Miniștri, Nicolae Iorga, toate aceste incidente, răspunsul său a fost unul uimitor: „Ce pot face eu față de vechile obiceiuri ale țării?”⁴⁶, recunoscând voalat că incidentele au fost provocate de agenți guvernamentali, însă nu la instigarea guvernului.

Incidentele nu au lipsit nici în runda electorală din 1932. La Buzău, agenții liberali conduși de Justin Stănescu l-au atacat pe consilierul comunal Boiangiu și au tras asupra lui. Ripostând, acesta trage asupra fostului senator liberal Bredeanu, murind amândoi⁴⁷. Măsuri oficiale au fost luate împotriva comuniștilor de către

³⁹ “DAD”, 22 decembrie 1928, p. 7.

⁴⁰ *Cât de turmentat a fost cetățeanul? Românii la vot. 1919-1937*, p. 19.

⁴¹ M. I. Costian, *Regele Carol al II-lea și partidele politice*, Tipografia “Lupta”, N. Stroilă, București, 1993, p. 88.

⁴² “DAD”, 16 iunie 1931, p. 54.

⁴³ *Ibidem*, p. 64.

⁴⁴ *Idem*, 17 iunie 1931, p. 131.

⁴⁵ *Idem*, 16 iunie 1931, p. 46.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 49.

⁴⁷ Armand Călinescu, *op. cit.*, p. 92.

ministrul de Interne, Armand Călinescu, care a dat ordin să fie arestați toți candidații lor sub pretextul descoperirii unei tipografii clandestine.⁴⁸

Ca de obicei, cu ocazia validării alegerilor, multe din incidente au fost puse pe seama guvernului. Deși alegerile din 1933 au fost destul de tensionate, ele s-au desfășurat liber. Printr-o adresă dată la 25 noiembrie 1933, Ministerul de Justiție solicita Ministerului Apărării, în ziua alegerilor, punerea la dispoziția președinților secțiilor de votare forțe militare necesare pentru menținerea liniștii și pentru buna desfășurare a scrutinului.⁴⁹

Regula clasică de după încheierea alegerilor era următoarea: guvernul anunța că alegerile au fost libere și că rezultatele exprimă voința populară, iar opoziția contesta vehement modul de desfășurare a alegerilor contestând rezultatul lor. Și acum opoziția a raportat o serie de abuzuri. Candidatul PNT în Vlașca, D. R. Ioanițescu, reclama ministrului de Justiție că delegații săi din secțiile de votare din Botoroaga, Vida, Drăgănești și Crevedia au fost arestați și scoși din zona localului de vot, din ordinul președintelui secției de votare, sub pretextul că protestează împotriva abuzurilor săvârșite la introducerea buletinelor de vot în urnă.⁵⁰

Au fost și cazuri în care chiar candidații PNL sau funcționarii au reclamat abuzuri din partea armatei sau a forțelor de ordine care au favorizat opoziția. La secția de votare I Abrud, un sublocotenent, în calitate de comandant al soldaților care asigurau paza secției de votare, și-a arogat dreptul de a sigila urna punând și el semnătura alături de cea a președintelui secției de votare „voind a demonstra prin aceasta că dacă nu ar fi existat el, s-ar fura urna sau s-ar schimba conținutul ei”. Consecința a fost că PNT a avut mai multe voturi decât PNL.⁵¹

Violențele dintre autorități și legionari, al cărui parid a fost scos în afara legii, au marcat campania electorală din 1933. La 25 noiembrie, la Iași, legionarii au încercat să organizeze o manifestație, însă au fost împiedicați de autorități și în urma schimburilor de focuri au murit trei legionari și un plutonier.⁵² La 26 noiembrie, în comuna Eschibaba din județul Tulcea au avut loc ciocniri între legionari și autorități în urma cărora au murit 7 persoane.⁵³

În alegerile din 1937, s-au luat toate măsurile pentru ca guvernul liberal Gheorghe Tătărescu să câștige alegerile. Generalul Marinescu a fost numit subsecretar de stat la Interne și conducea sectorul ordinii publice și al siguranței generale, ținând direct legătura cu prefectii, fără intermedierea ministrului de Interne.⁵⁴ Guvernul Tătărescu a hotărât concentrarea pentru 30 de zile a

---

⁴⁸ *Ibidem*, p. 91.

⁴⁹ Sorin Radu, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare 1919 – 1937*, p. 300-301.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 301.

⁵¹ *Ibidem*

⁵² Ioan Scurtu, Gheorghe Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX (1918-1948)*, p. 78.

⁵³ *Ibidem*

⁵⁴ Florea Nedelcu, *De la restaurație la dictatura regală. Din viața politică a României (1930 – 1938)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1981., p. 177-178.

contingentelor 1933 și 1934 care aparțineau jandarmeriei⁵⁵ și, în scopul sustragerii tinerilor de sub influența legionară, guvernul a încorporat în toamna lui 1937 ultimele două contingente de toate armele și a interzis propaganda electorală a elevilor și studenților⁵⁶. Din 18 decembrie, guvernul a trimis jandarmi în toate comunele, sub pretextul menținerii ordinii, dar care au început să urmărească candidații și asistenții opoziției⁵⁷. Într-un protest adresat lui Dinu Brătianu, Virgil Madgearu arată că jandarmeria din județul Ilfov condusă de colonelul pensionar Moldovan „arestează, terorizează și bate pe țărani pentru că simpatizează pe alegătorii opoziției”, iar „pe străzile Blajului circulă patrile de jandarmi, al căror consemn este paza afișelor electorale lipite pe ziduri sau garduri”⁵⁸. În completare, comandamentul Jandarmeriei a ordonat confiscarea unei broșuri a PNȚ ce conținea două discursuri a lui Maniu din 28 și 30 noiembrie 1937 în care ataca Camarila regală⁵⁹. Ministerul de Interne a ordonat închiderea cârciumilor între zilele 19 – 23 decembrie în vederea menținerii ordinii publice. Încă din 10 decembrie, prefecturile au ordonat chestorilor de poliție din subordine să ia măsuri „pentru descoperirea și stărpirea tuturor depozitelor clandestine de vin din sate și orașe care, în parte, au fost înființate în scopul ademenirii alegătorilor în zilele de alegeri”⁶⁰.

Intervenția organelor care trebuiau să mențină ordinea și liniștea în timpul alegerilor parlamentare a fost o constantă în perioada interbelică. Se observă o pondere mai mare a ingerințelor instituțiilor de ordine în primul deceniu interbelic, runda electorală din 1926 fiind cea mai viciată. Cel de-al doilea deceniu interbelic se caracterizează printr-o semnificativă creștere a ingerințelor jandarmeriei în procesul electoral, iar acest lucru se întâmpla fie în urma ordinului direct al guvernului fie, de multe ori, din excesul de zel al funcționarilor locali.

Keywords: *parliamentary elections, interwar period, universal vote, gendarmerie, abuses.*

---

⁵⁵ Ioan Scurtu, *Lupta partidelor politice în alegerile parlamentare din decembrie 1937*, în *RI*, nr. 1, 1967, p. 149.

⁵⁶ Florea Nedelcu, *op. cit.*, p. 177.

⁵⁷ Emilia Sorea, Gavrilă Sorea, *Istoria românilor în secolul XX*, Ed. Paideia, București 1990, p. 60.

⁵⁸ Mircea Duțu, 1926. „Primele electorale” aduc la putere partide nemajoritare, în *Historia*, anul 2, nr. 36, 2004, p. 24.

⁵⁹ Sorin Radu, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare, 1919 – 1937*, p. 302.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 303-304.

**THE ORDER INSTITUTIONS OF THE ROMANIAN STATE
AND THE INTERWAR ELECTION PROCESS**

(Abstract)

During the interwar period, the parliamentary elections were organized by governments with the help of subordinate institutions. The gendarmerie and the police have often abused to help governments win parliamentary elections.

This fact has affected the public perception of Romanian interwar democracy.